

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

עקב (חלק יד — שיחה ב)

יוצא-לאור למחזור הראשון מלימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת עקב, יב-חי מנחם-אב, ה'תש"פ (ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2020

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

עקב ב

אין כ"ז הלכה ודין מיוחד בנשים כ"א בכא"א העוזר⁵ להמחוייב בת"ת שיעסוק בתורה (אלא שגם נשים בכלל).

ועפכ"ז הו"ל להקדים ולהתחיל ש"חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן"⁶, ולאח"ז ש"אם היא עוזרת כו".

והנה לכאורה י"ל שכיון שכ' דפטורה משכר לימוד בני' – רוצה לסיים עניני' ד"מ"מ אם היא עוזרת כו". – אבל הא גופא צ"ע למה סידר אדה"ז המשך דבריו כנ"ל והרי הו"ל להקדים המאוחר, כנ"ל.

ב. והנה בהל' ברכות השחר' כ' אדה"ז: שמתעם זה ש"חייבות ללמוד מצות שלהן לידע היאך לעשותן" נשים מברכות ברכות התורה (ומוסיף אח"כ עוד טעם) – ומזה שמברכות ברכות התורה על לימודן, מוכח שלימוד הלכות הצריכות להן הוא אצלן ענין של לימוד התורה (ולא רק הכשר למצות שלהן).

וצלה"ב:

(א) מאין המקור בגמרא דלימוד הנשים את ההלכות הצריכות להן הוא ענין בפ"ע, ענין של לימוד תורה, ולא – רק הכנה לקיום מצות שחייבות בהן. ולכא"ו פשוטות הלימוד ד"ולמדתם את בניכם ולא בנותיכם" משמע דאינן

א. מהפסוק, ולמדתם אותם את בניכם" שברשתנו: למדו בגמ'² דנשים אינן במצות תלמוד תורה, דאמר קרא ולמדתם אותם את בניכם, בניכם ולא בנותיכם".

והנה אדה"ז בשולחנ' מביא הלכה זו ד"אשה אינה במצות ת"ת כו" וממשיך: "וכשם שאינה במצות ת"ת לעצמה כך אינה במצות ת"ת לבני' ופטורה משכר לימוד בני' כו". ומ"מ אם היא עוזרת לבנה או לבעלה בגופה ומאדה שיעסוק בתורה חולקת שר עמהם ושכרה גדול מאחר שהם מצווים ועושים על ידה". ובסוף הסעי' מסיים "ומכל מקום גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן כו".

וצריך להבין:

זה ש"חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן" הוא ת"ת דהנשים עצמן, וצ"ל בכל אחת ואחת. העזר לבנה או לבעלה אינו ענין של לימוד כ"א ענין של עזר, השייכות שלה היא להשכר דת"ת של בנה ובעלה, אינו אלא בזו שיש לה בעל ובן⁵ והם זקוקים לעזר,

(1) יא, יט.

(2) קידושין כט, ב.

(3) הל' ת"ת פ"א הי"ד.

(4) בהמ"מ שם נסמן אגור (הל' תפלה אות ב) ב' ס"ה והוא בסמ"ק בהקדמה. ועי' ג"כ ספר חסידים ס"י שיג. ב"י אור"ח ס"י מז. רמ"א יו"ד סרמ"ו ס"ו ועוד (ראה מ"מ והערות להל' ת"ת שם).

(5) ואף ש"חולקת בשכר" גם באם היא עוזרת לסתם אנשים בלימוד התורה (וראה לקמן סעיף ר"ז ובהערה 44) הרי כאן מדובר רק ע"ד העזר לבנה או לבעלה.

(5*) ומצוי בפרט בעזר במאד.

(6) וכמו שהוא ברמ"א (בשו"ע יו"ד שם) שהקדים הדין דחייבת כו' לדין דעזרת, אלא שהרמ"א בא בהמשך למ"ש המחבר בנוגע ללימודה בעצמה משא"כ המשך דברי אדה"ז.

(7) סו"ט מז וראה בהנסמן לעיל הערה 4.

ג. והביאור בזה:

אי' בגמ' 12 גבי נכרי 13 הלומד תורה: „שנאמר אשר יעשה אותם האדם גו' כהנים לויים וישראלים לא נאמר כו' למדת שאפי' נכרי ועוסק בתורה („בשבע מצווה דידהו" 14) הרי הוא ככהן גדול". והנה חשיבות זו (ד"ה"ה ככה"ג") הנעשה בנכרי הלומד תורה דשבע מצוות בני נח, היא מצד מעלת לימוד התורה דוקא, וכמ"ש בתוס' 15 ד"להכי נקט כה"ג משום דכתי' 16 יקרה היא מפנינים ודרש' 17 מכה"ג הנכנס לפני ולפנים כו", שזוהי מעלת התורה 18 (אלא שבבני ע"י לימוה"ת נעשה „קודם לכה"ג", ונכרי העוסק בתורה הוא (רק 19) ככה"ג" 15).

ולכאורה אינו מובן: התורה היא מורשה קהלת יעקב – ניתנה רק לישראל ולא לנכרים, ומה שמותרים ללמוד תורה (אף כי „נכרי שעוסק

בלימוד התורה (כלל), וכל' אדה"ז „אשה אינה במצות ת"ת"?

(ב) יתירה מזו: אמרו"ל: „נשים במאי זכיון, באקרויי בנייהו לבי כנישתא ובאתנוי גברייהו כו". ואם חיובן ללמוד הלכות הצריכות להן הו"ע של מצוה בפ"ע, לימוד תורה, מהי השאלה „במאי זכיון", ובהמענה הו"ל"ל דיש להן זכות של לימוד התורה (הלכות הצריכות) בעצמן (ולא רק „דאיקרויי בנייהו כו").

(ג) במס' סוטה 9 מקשה הגמ' (בפי' „אם יש לה זכות תולה לה"): „זכות דמאי, אילימא זכות תורה הא אינה מצווה כו" – הרי דאין לנשים (מצ"ע) זכות תורה (אם לא מטעם דאקרויי כו' ואתנויי כו' כדמסיק שם בגמ').

(ד) חיובן בלימוד ההלכות הצריכות להן הוא בכדי (כל' אדה"ז) „לידע אותן", „לידע האיך לעשותן" – וא"כ לכאור', אשה הבקאה בדינים שלה כו' ובמילא עפ"ז אין עלה חיוב ללמוד ההלכות 10 לא שייך לחייבה בברה"ת מטעם זה,

וא"כ איך הביא אדה"ז (בטעם חיובן בברה"ת) טעם זה כטעם ראשון ועיקרי, והרי אינו שייך בכל הנשים (ולכל היותר הו"ל להביאו – כטעם נוסף)? 11

(8) ברכות יז, א. ועד"ז בטוטה כא, א.

(9) שם.

(10) ראה ברכ"י (להחיד"א) סי' מז אות ז: „חייבות .. למען דעת הדינין שלהן ואי בקיאות בהן תו ליכא עלייהו שום סרך חיוב ללמוד".

(11) וכן הקשה בשו"ת בית הלוי (ח"א סי' ו) על האגור (לפי הבנת המ"א). ומש"כ שם בכוונת האגור – פשוטות לשון האגור אינו משמע כן.

(12) ב"ק לח, א. סנהדרין נט, א. ע"ז ג, א.

(13) כצ"ל – ראה ס' חסרונות הש"ס – ובדפוסים שינו מאימת הצענואר.

(14) סנה' שם.

(15) ב"ק שם. ע"ז שם ד"ה ה"ה ככה"ג.

(16) משלי ג, טו.

(17) הוריות יג, א.

(18) כן משמע גם ממרו"ל זה עצמו, דאין

לומר שהלימוד שלו הוא חלק בקיום המצות שלו (וזה שנעשה ככה"ג הוא מצד גודל הענין דקיומם שבע מצות דידהו, כי א"כ כ"ש שכן צ"ל בקיום המצות ע"י ישראל, ולא מצינו זה בשום מקום. וראה לקו"ש ח"ז ע' 49 שוה"ג להערה 11 – אלא שמדברי התוס' מוכרח הוא, ככפנים.

(19) ראה לקמן הערה 57 הטעם בזה (כפני-מיות הענינים).

ד. דוגמא לדבר: לכמה דיעות²³ (והלכה כמותן²⁴): אחד מד' עבודות שמחשבה פוסלת בה, היא הולכת הדם להמזבח לזרקו. ומבאר הרגצובי²⁵: דאף שהולכה הכרחית היא (בנדו"ז) בשביל הזריקה שלאח"ז²⁶, נעשה חשיבות בפ"ע והוי עבודה שמחשבה בה פוסלת²⁷.

ה. ועד"ז מובן בלימוד התורה דנשים²⁸: הא דחייבות ללמוד הלכות הצריכות להן, אם שהוא (לא מצד מצות לימוד התורה מצ"ע, כ"א) בשביל „לידע האיך לעשותן" (היינו שהוא דבר הכרחי בשביל קיום המצות), בכ"ז נעשה הלימוד ענין בפ"ע. ולכן מברכות הן משו"ז ברכות התורה²⁹.

דע"פ תורה מוכרח הוא ללמוד ההלכות וא"כ (מכיון דמוכרח בזה ע"פ תורה) יש בלימודו מעלת ויוקר התורה.

(23) ת"ק ור"א במשנה (זבחים יג, א). וראה לקמן הערה 26.

(24) רמב"ם הל' פסוה"מ פ"ג ה"ד.

(25) ראה צפע"נ עה"ת ר"פ מסעי. מהדו"ת נא, ג. ועד"ז מבאר בכר"כ עניני תורה (וכיו"ב) – ראה במקומות הנ"ל. ובצפע"נ למו"נ ח"א פע"ב (נדפס בצפע"נ עה"ת דברים ע' שעב ואילך ובהנשמך שם). וראה לשינוי (שם), „אף שזה סיבה אך מ"מ זה הכרח ונעשה כמו עצם".

(26) ולדעת הרמב"ם (שם בסוף הפרק) גם אם מהלך במקום שאינו צריך, מחשבה פוסלת בה (כדעת הת"ק. ראה כס"מ שם).

(27) ומה שר"ש פליג שם הוא כי ס"ל ד„אפשר בלא הילוך שוחט בצד המזבח". אמנם בנדון דבר המוכרח בעצם (ונד"ז נדו"ד), י"ל שגם ר"ש מודה שנעשה ענין וחשיבות בפ"ע.

(28) וראה גם בי"ח סי' מז סד"ה ועוד יש. ובדרישה שם בסוף הסימן.

(29) ועפ"ז מובן ג"כ בפשטות דיכולות לברך ונתן לנו את תורתנו" (ראה ביאורי הגר"א או"ח

בתורה חייב מיתה²⁰), הוא לפי שנצטוו לקיים ז' מצות ב"נ, במילא צריכים הם ללמוד הלכות אלו בשביל לידע האיך לעשות מצות, אבל מאין להם המעלה דעסק התורה (מעלה זו שאינה בקיום המצות)?

ועכצ"ל: מאחר שבפועל מחויבים ב"נ ללמוד הלכות דמצות אלו – כי בלא"ה לא יוכלו לקיימן), הנה אף שלימודם הוא בשביל קיום המצות, מ"מ, כיון שעכ"פ מחוייבים ללמוד תורה – יש בהם גם הגדרים דלומד תורה, כולל מעלות הנ"ל.

בסגנון אחר: לימוד תורת ז' מצות ע"י בני נח, אף שאינו בא לכתחילה מצ"ע, כ"א בשביל דבר אחר – קיום המצות – היינו שהלימוד הוא הכנה מוכרחת (כעין הכשר) להמצות, מ"מ נעשה עי"ז ענין לעצמו – לימוד התורה מצ"ע²¹.

ולכן יש בו גם הענין הנפעל ע"י לימוד התורה – „הרי הוא ככה"ג²² (אף שאינו בקיום המצות).

(20) סנהדרין שם.

(21) ועפ"ז מקום ביותר לצ"ע בדין נכרי המתנה עם בני"ש שיפרנסו ויחלקו בת"ת דילי' – ראה לקמן הערה 42.

(22) במדב"ר פ"ג, טו הגירסא: „נכרי המתגייר שלמד תורה ה"ה ככה"ג" והכוונה בזה שלומד גם שאר חלקי התורה (ולא רק שבע מצות זידיה) – דאל"כ התנאי „המתגייר" אינו (וראה חידושי הרד"ל וחידושי הרש"ש שם), והטעם: כיון שבא להתגייר שרי ללמוד התורה כמ"ש בחדא"ג (שבת לא, א ד"ה א"ל מקרא). אבל ראה שו"ת רעקא" סי' מא. וראה שו"ת מחנה חיים ח"א סי' ז. ועוד.

והביאור הוא – ככפנים: מכיון שתיכף כשנתגייר נעשה מחוייב בכל המצות הרי מובן

הצריכות להן יש ענין של לימוד התורה, בכ"ז מכיון שחיוב זה מסובב מחיובן במצות שלהן, הרי אין לומר ע"ז שהן „במצות ת"ת", ובמילא אין שייך לומר שיקבלו ע"ז שכר כמצווה ועושה במצות ת"ת,

וע"ד המבואר³² בלימוד התורה דב"נ בשבע מצוות דידהו, דאף שיש בזה מעלת התורה כנ"ל, עד ש"הרי הוא ככה"ג", בכ"ז „אין מקבלין עליהם שכר כמצווה ועושיין אלא כמי שאינו מצווה ועושה“.

ועפ"ז מובן מה שלא אמר בגמרא דנשים יש להן זכות תורה מצד זה שחייבות ללמוד הלכות הצריכות להן: הא דקאמר בגמ'³³ ד„הא אינה מצווה כו' נהי דפקודי לא מפקדא כו'“, הכוונה בזה היא (לא שאין למצוא בנשים חיוב דלימוד התורה, כ"א) בנוגע (ל„זכות תורה“ –) להשכר על מפקדא – מצות לימוד התורה כ„מצווה ועושה“, שדוקא שכר זה (דזכות מצות ת"ת) „מגנא כולי האי“.

ולכן בלימוד הלכות הצריכות להן, אם כי יש לאשה בזה יוקר מעלת התורה כו', מ"מ אין היא „מצווה ועושה“, ואין לה זכות זו דתורה שישנה למצווה ועושה³⁴.

ומאחר שלימוד הלכות (דמצות אלו) נעשה ענין ותכלית בפ"ע (של לימוד התורה), מובן³⁰ ששוב אין הוא מוגבל רק לשעה ש„צריכה לידע היאך לעשותה“ בפועל. ולכן גם האשה היודעת כבר הלכות הצריכות לה ויודעת „האיך לעשותה“, יש לה שייכות³¹ ללימוד התורה, ולכן יכולה לברך ברכות התורה.

ועפ"ז מובן מה שדייק אדה"ז וכתב בטעם דנשים מברכות ברה"ט טעם זה דוקא כראשון ועיקרי, שהרי בענין זה יש לנשים שייכות לתורה מצ"נ.

ו. אמנם לפי הנ"ל, דחיובן של הנשים ללמוד הלכות הצריכות הוא (לא רק הכשר לקיום המצות שלהן, אלא גם) ענין של לימוד התורה – תגדלנה ביותר הקושיות דלעיל (סעי' א"ב)?

והביאור בזה:

אף שנתבאר שבלימוד ההלכות

ס' מז ע"ש) שהרי עפ"ז גם להן ניתנה התורה (במ"ת) בנוגע (וע"י) המצות שלהן*. וראה שו"ע אדה"ז סקפ"ז ס"ז (ממ"א שם סק"ג) שטעם זה אומרות הנשים בברה"ז „ועל תורתך שלמדתנו“ (30) ובפרט לדעת הרמב"ם דלעיל בהערה 26. (31) וי"ל שזהו דיוק ל' אדה"ז „אשה אינה במצות ת"ת“ (ולא כתב פטורה מלימוד התורה – וכיו"ב).

(* מובן שאי"ז שייך בב"נ כי הם לא קיבלו התורה (ד„החזירה הקב"ה כו'“ (ע"ז ב, ב. ועוד) וכנאמר „בחר בנו מכל העמים ונתן לנו כו'“ ובמילא מובן שאין מקום שיאמרו „ונתן לנו כו'“ (וענין הברכות בכלל אין בהם), משא"כ נשים, דאדרבא, כהקדמה למ"ת נאמר: כה תאמר (ותחלה) לבית יעקב אלו הנשים (ואח"כ) ותנד לבנ"י אלה האנשים יתרו יט, ג ופרש"י שם. שמו"ד פכ"ח, ב). וכ"כ במ"א שבפנים ההערה.

(32) ע"ז שם.

(33) סוטה שם.

(34) וכשמקשה „אילימא זכות תורה הא אינה מצווה כו'“ הכוונה גם על התורה שלומדת לדעת לקיים מצותי. ועפ"ז יומתק גם הקס"ד „אילימא זכות תורה“ שהוא (גם ובעיקר) על ענין זה דתורה (יוקר התורה) שישנו בנשים (וראה לשון רש"י שם) ומ"מ המסקנא, הא אינה

והביאור: קיום המצוה של הבעל הוא ע"י, "ודבק באשתו והיו לבשר אחד"³⁸, היינו שמצות פו"ר שהבעל מצווה עלי' נעשית דוקא ע"י שניהם. ומכיון שהיא מסייעת בהמצוה, "יש לה (ג"כ) מצוה"³⁹.

ועד"ז הוא בנדו"ד, כשעזרת בלימוד התורה הרי שהמצוה נעשית בפועל בהשתתפותה (וגם) על ידה, לכן יש לה ג"כ מצוה.

ח. אמנם מדברי הר"ן עצמו אינו ברור הפי' ש"יש לה מצוה", די"ל בשני אופנים:

(א) "יש לה מצוה (סתם)" – היינו אף שבעצם אין עלי' הציווי לקיים פו"ר, מ"מ מכיון שהיא מסייעת לבעל לקיים מצוותו, יש לה ג"כ מצוה, אבל אין לה ה"מצוה רבה"⁴⁰ דפו"ר.

(38) בראשית ב, כד.

(39) וכו"ה בנוגע לברכת כהנים, שגם לבני ישראל השומעים את הברכות יש חלק בהמצוה, מאחר שהכהנים צריכים להם (כדי לקיים מצותם) – שיהי' למי לברך (וראה חרדים (מ"ע כו' התלויות בפה כו' לקיימן בכל יום, פרק ד' אות יח): וישראל העומדים כו' ומכוונים להם לקבל ברכתם כו' הם נמי בכלל המצוה. וראה שע"ת לשו"ע או"ח סי' קכח ס"ק ב. ולהעיר מחי' הרשב"א (המיוחס להריטב"א) סוכה לא, ב (ד"ה מאי לאו): דליכא חיובא אישראל להתברך מצוה זכהו (וא),

וכדמוכח מהדין (שו"ע אדה"ז סי' קכח טעי' לח. מסוטה לח, ב) "עיר כו' שכולה כהנים כו' למי מברכין לאחיהם שבשדות" – דבלא האי טעמא לא היו יכולים לברך.

ועד"ז יש לברר בעוד כמה וכמה דינים והלכות, ונתבאר בארוכה בהתוועדות. וראה לקו"ש חיי"ש ע' 235 (ט"ז) ואילך.

(40) 'תוס' שבת ד, א ד"ה וכו'. גיטין מא, ב ד"ה לא תהו.

ז. אמנם בזה ש"היא עוזרת לבנה או לבעלה בגופה ומאודה שיעסוק בתורה חולקת שכר עמהם ושכרה גדול מאחר שהם מצווים ועושים על ידה". (וזהו שמסיים גם בגמ' "לעולם זכות תורה כו' באגרא כו").

הביאור בזה: לכאו' אינו מובן למה היא חולקת שכר עמהם בלמוד תורתם מפני שעושים על ידה – ה"ז בדוגמת נותן כסף לעני והעני קיים בכסף זה מצוה (כגון שקנה בו מזון לסעודות שבת, וכיו"ב) דלא מצינו בשום מקום די'ש לנותן הצדקה חלק במצוות שעושה העני בכסף זה (כ"א רק שכר קיום מצות צדקה)?

והתירוץ בפשטות הוא: כשאדם נותן צדקה לעני, נעשו המעות של העני, ואח"כ – כשהעני עושה מצוה במעות אלו – הוא עושה המצוה בדילי'; אבל בנדו"ד, האשה עוזרת לבנה או לבעלה מלכתחילה בקיום המצוה של ת"ת – היינו שהיא עושה פעולת השתתפות בענין ומצוה זו, עוזרת בעצם המצוה ולכן חולקת שכר עמהם, מקבלת (חלק ב)שכר לימוד התורה של הבעל והבן³⁵.

דוגמא לזה מצינו במצות פו"ר: כתב הר"ן³⁶ דאשה אע"ג שאינה מצווה בפר"י ורבי³⁷, "מ"מ יש לה מצוה מפני שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותו".

כו" כו' כי גם בזה "אינה מצווה (בתורה) היא" ככפנים.

(35) וע"ד הפס"ד (הובא לקמן הערה 42) "ויכול אדם להתנות עם חבירו שהוא יעסוק בתורה כו".

(36) רפ"ב דקידושין.

(37) יבמות סה, ב: "פרו ורבו גו' וכבשוה – איש דרכו לכבוש ואשה אין דרכה לכבוש".

ט. אמנם עפ"י הנ"ל יש לדייק: מאחר שאם היא עוזרת לבנה או לבעלה חולקת שכר עמהם, הרי שיש לה חלק במצות ת"ת שלהם כמצווה ועושה – ולמה לא הביא זה אדה"ז גם בהל' ברה"ת, עכ"פ כטעם נוסף על שמברכות ברכת התורה⁴⁴.

ויובן זה בהקדים קושית המפרש- שים⁴⁵ על הר"ן:

איתא בגמרא⁴⁶: „ההיא דאתאי כו' (ותבעה את בעלה לגרשה כי לא היו לה בנים ממנו), אמר לה לא מיפקדת, אמרה לי' לא בעיא הך איתתא חוטרא לידה כו'„, והקשו „אמאי לא קאמר משום דמסייע (כסברת הר"ן) דעדיף טפי“.

אך הביאור: הא דמסייעת לבעל לקיים מצותו כו' הוא דבר התלוי ברצונה: אם רוצה, יכולה היא ל- הנשא ולסייע לאיש לקיים מצותו

אין זה מוכרח (וראה לעיל הערה 41) ואין כוונת הר"ן אלא לפרש הלשון בגמרא מצוה בה יותר מבשלחה.

44) אין הקושיא שיכתוב זה כטעם ראשון ועיקרי (וכמו בהל' ת"ת) כי הרי צריך ליתן טעם לחיוב כל הנשים בברה"ת – גם אלה שאין להן בעל או בנים, אבל קשה למה לא הביאו כלל (ואפי' לא כסניף). ואין לומר שזהו מפני לשון הברכה „לעסוק“ – כי י"ל דגם הענין דעוזרת ה"ז התעסקות בלימוד התורה ושייך בזה הלשון לעסוק.

גם אין לומר שזהו משום דלפי"ז קשה הנוסח „ונתן לנו את תורתו“, כי (נוסף על מש"כ לעיל בהערה להערה 29) הרי כתב אדה"ז שם גם הטעם דפ' התמיד וגם ע"ז לכאור' יש להקשות כן.

45) חידושי אנשי שם (בשם ספר דרך תמים) שם.

46) יבמות סה, ב.

ב) „יש לה מצוה“ שבנדור"ד – היינו חלק במצות פ"ג⁴¹.

ועד"ז מקום לספק בשכר שיש לה כשעוזרת לבנה לקיים מצות ת"ת.

והנה מלשון הגמרא „פגלאן בהדייהו“ (וכן לשון אדה"ז „חולקת שכר עמהם“ – ולא נוטלת שכר), מוכח כאופן הב' דיש לה חלק במצות ת"ת ממש, והיינו כנ"ל: מכיון דמצות ת"ת של הבעל והבן, שמצויים בזה, נעשית בעזרתה ו(גם) על ידה, הרי יש לה חלק בקיום מצותו, היינו חלק במצות ת"ת, ולכן „פגלאן בהדייהו“ – „חולקת שכר עמהם“ כמצווה ועושה, „מאחר שהם מצויים ועושים על ידה“⁴².

ועד"ז י"ל גם במצות פרי' ורבי', שבסיועה לבעלה לקיים מצותו, יש לה חלק במצוה זו⁴³.

41) לכאור' משמע דכפ"ר אין לה חלק במצות פ"ג, כי הא ד(פטרחה תורה ו)אין לה הציווי ע"ז אף שא"א להמצוה להתקיים רק ע"י סיוע האשה, מוכח שהופקעה משיכותה למצוה זו (ד"ר) ואין לה אלא מצוה טתם – אבל אינו מוכרח ד"ל דהפטור הוא רק מהציווי והחיוב (מטעם כי „הוא ימשול בך“, ואשה התובעת כו' (בראשית ג, טז ובפירש"י שם. נדרים כ, ב. בר"ן ופ"י הרא"ש שם) ולכן הנשים אין זה בידן ולכן לא חייבתן התורה ע"ז, אבל לא הופקעו משיכות לעצם המצוה.

42) וכהפס"ד בשו"ע יו"ד סי' רמו ס"א ובהגה"ה שם (והל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד): „ומי שא"א לו ללמוד כו' יספיק לאחרים הלומדים ותחשב לו כאילו לונד בעצמו, ויכול אדם להתנות עם חבירו שהוא יעסוק בתורה כו' ויחלוק עמו כו'“.

43) ראה גם לקו"ש ח"ח ע' 214 הערה 44. ומה שהר"ן כתב הלשון „יש לה מצוה (סתם)“ (ולא כתב מצות פו"ר), הוא כי מצד הסברא בלבד

כולה, אשר ע"כ „חולקת" היא בשכר עמהם כמצווה ועושה.

משא"כ זה דחייבות ללמוד הלכות הצריכות להן, אף שמצד זה יש להן שייכות ממש אל התורה, כי בלימודן זה יש גם יוקר ומעלת התורה – מ"מ מכיון דזה בא להן כהסתעפות חיובן במצות שלהן (ולא שייכות ישירה לת"ת), אין להן בלימוד הלכות אלו המעלה דמצווה ועושה במצות ת"ת⁴⁸ כנ"ל, ולכן מביא זה לבסוף אחרי הענין דעזורת כו'.

י"ד. בפנימיות הענינים: הקב"ה וכנס"י נקראו, כביכול, איש ואשה⁴⁹. והנה תכלית בריה"ע היא „מלאו את הארץ וכבשוה"⁵⁰, לכבוש את העולם (מל' העלם) ולהמשיך בו אור האלקי שלמע' מהעולם (הטבע).

ו, איש (זה הקב"ה) דרכו לכבוש כו"⁵¹, כי אין בכחו של נברא לשנות בכח עצמו את הטבע, לכבוש העולם, זהו רק בכחו של הקב"ה בורא העולם.

והנה שליחות זו, לכבוש את העולם נעשית בפועל דוקא ע"י בני"י ובכח התורה שניתנה להם⁵², כי התורה גם בירידתה למטה היא למע' מהעולם; שלכן ארז"ל⁵³ „כל חפצים

וע"י זה יהי' לה חלק בקיום מצותו, אבל מצ"ע אינה מצווה ע"ז. ומובן שאינה יכולה לתבוע את בעלה בדין שיגרש אותה בכדי שתוכל לקיים מצוה זו, שהרי אין עלי' שום ציווי, ורק כאשר מסייעת לבעלה בפועל אז היא חולקת במצותו ומקיימת מצוה. ולכן טענתה רק „לא בעיא כו' חוטרא כו"ד, כי הא ודאי כייפינן"⁴⁷.

ועד"ז הוא בנדוד"י: הא דעזורת לבעלה ולבני' שע"ז „חולקת בשכר", ה"ז דבר התלוי ברצונה (היינו שאם רוצה יכולה להשתתף במצות ת"ת דמצווה ועושה של הבעל ובני'), אבל חיוב אין עלי' בזה.

ועפ"ז מובן שלא הביא אדה"ז מה שעזורת כו' אפילו לא כטעם נוסף שתברכינה ברכה"ת – כי מכיון שאין עלי' שום חיוב ע"ז, א"א לומר אשר לכולי עלמא⁴⁸ תברך ברכות התורה על שיכולה לעזור לבנה ולבעלה במצות ת"ת שלהם.

אמנם בהל' ת"ת, שמבאר דאף ש„אשה אינה מצווה במצות ת"ת", מ"מ יש לה שייכות למצוה זו, מקדים ומביא ענין זה לראשונה, שהרי מצד דעזורת כו' תהא שייכת א' למצות ת"ת ממש דמצווה ועושה, ב' ובכה"ת

^{48*} אבל מ"מ מברכות וצונו בברכה"ת כיון דטו"ס חייבות ללמוד מצ"ז, כנ"ל ס"ה, ולקמן ע' 150 הערה 11 ובשוה"ג לשם.

⁴⁹ וכל שיר השירים מיוסד ע"ז, כידוע במדרשי רז"ל.

⁵⁰ בראשית א, כח.

⁵¹ יבמות שם.

⁵² ראה לקו"ש ח"ט ע' 348 ובהערה 11 שם.

⁵³ מו"ק ט, ב. וראה לקו"ת במדבר טו, ד.

⁴⁷ וראה גם ברכ"י אבה"ע סי' א אות טז קטע ד"ה וחזה, וסוף קטע ד"ה ותו.

⁴⁸ וכידוע הפלוגתא בברכות נשים במ"ע שהז"ג (תוד"ה דילמא עירובין צו, א. רמב"ם פ"ג מהל' ציצית ה"ט. טושו"ע או"ח רס"ז ובנ"כ). אבל מובן שגם אם נימא שמברכות במ"ע שהז"ג (כמ"ש אדה"ז או"ח ס"ז ס"ג) הרי אי"ז כברכת אנשים, וכאן כתב „נשים מברכות ברכה"ת (סתם) – בכל יום בברכות השחר, כאנשים.

ובנ"י ע"י לימודן בתורה מתייחדים עם התורה ועי"ז נעשים בעה"ב על טבע העולם לכובשו (ולכן ביכור-לתם לשנות טבע העולם, וכמארוז"ל⁵⁹ ע"פ לא-ל גומר עלי).

ומכיון שבנ"י הם ה"מסייעים" בעבודה זו לכבוש את העולם – אף שבעצם הכח (ה"מצוה") ע"ז בא מהקב"ה ע"י התורה – נעשים הם שותפים עם הקב"ה במצוה ועבודה זו – תכלית בריה"ע [וכמרוז"ל⁶⁰ "נעשה שותף להקב"ה במע"ב"]⁶¹.

(משיחת זגה"ש וש"פ נשא

תש"ל ותשל"א)

שהיא למע' מן העולם. וראה לקו"ש ח"ה ע' 12 הערה 49.

(58) ראה תניא פ"ה.

(59) ירושלמי נדרים פ"ו ה"ח. ועוד.

(60) שבת קיט, ריש ע"ב. וראה לקו"ש ח"ו

ע' 22 ובהערה 73. וראה לקו"ש ח"י ע' 74 ובהנסמן בהערה 27 שם.

(61) וי"ל שעד"ז הוא הביאור ע"פ נגלה בזה שדומם (קלף של תפילין, צמר של ציצית וכיו"ב) נעשה דבר שבקדושה (תשמישי קדושה, או תשמישי מצוה) – דמכיון שדבר זה נסטייע בקיום המצוה ה"ז "מקבל" חלק בקדושת המצוה.

לא ישוו בה"ש⁵⁴ – "אפי' חפצי שמים", כי המצוות ("חפצי שמים") נתלבשו ממש בדברים גשמיים, אבל התורה גם לאחרי שנתלבשה בגשמיות כתיב⁵⁵ "הלא כה דברי כאש", ולכן היא למע' מחפצי שמים, כי היא בחי' "שמים"⁵⁶ עצמן⁵⁷.

(54) משלי ת, יא.

(55) ירמ" כג, כט. ברכות כב, א. וראה לקו"ש ח"ח ע' 352 ובהערה 6 שם.

(56) ראה תו"א א, א ואילך ובכ"מ דתו"מ הם בחי' שמים וארץ.

(57) וזהו שארוז"ל (הוריות יג, א) דהעוסק בתורה קודם ויקר מכה"ג שנכנס לפני ולפנים: ביהמ"ק וקה"ק הוא שלימות הקדושה שבעולם (להעיר מכלים פ"א מ"ו ואילך), אבל בכ"ז זוהי קדושה שב(ערך ה)עולם – אלקות שנתלבש לפי"ע העולמות (ולהעיר מתניא פנ"ג); אבל התורה – גם בירידתה למטה היא למע' מהתלבשות בעולם (ראה ד"ה ויאמר משה תש"ד, ובלקו"ש שם), ולכן ישראל הלומד תורה ומתייחד עם התורה הוא למע' גם משלימות הקדושה ש(נתלבשה) לפי"ע העולם. משא"כ ב"נ הלומד תורה ה"ה רק ככה"ג (בכ"ף הדמיון) ולא למע' מזה (אף דיש לו בלימודו יוקר התורה כנ"ל בפנים סעיף ג) כי אין להם שייכות למדרי' אלקות (ותורה) כפי

